

به نام خداوند نیکی و مهر

مبانی و مفاهیم پیشرفت اجتماعی

۹۹/۱۱/۲۸

ابوالقاسم پوررضا

سلامت، سیاست، و جامعه

سلامت عمومی همواره به شدت سیاسی بوده است، از تامین فاضلاب

و قوانین هوای پاک گرفته تا مبارزه علیه انتشار آلاینده‌ها از

خودروها در حال حاضر. همانگونه که پاتولوژیست آلمانی قرن

نوزدهم رودولف ویرچو (Rudolf Virchow) گفته است

"پزشکی یک علم اجتماعی است و سیاست هیچ چیز جز پزشکی

در سطح کلان نیست."

طرح بحث

• تکامل / تطور قانونی جهانشمول

• تکامل مفهوم توسعه:

- توسعه اقتصادی.....رشد اقتصادی و تولید ناخالص داخلی
- توسعه انسانی.....مجموعه‌ای از شاخصها با تکیه بر آموزش و سلامت
- توسعه انسانی پایدار.....توسعه انسانی با اضافه محیط زیست
- پیشرفت اجتماعی.....حرکت بسوی اهداف توسعه پایدار
- شکاف جنسیتی جهانی.....تاکید بر کاهش نابرابری جنسیتی
- الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت.....تاکید بر هویت دینی و ارزشهای اسلامی در مسیر و اهداف توسعه

توسعه در فرآیند زمان

- از تک بعدی به چند بعدی
- از منابع مادی به انسانی
- از پتانسیل فیزیکی و سخت افزاری به پتانسیلهای نرم افزاری
- از درونداد ها به فرایندها و بروندادها
- از عدم توازن به متوازن بودن
- از فردی و گروهی به اجتماعی و منطقه ای و جهانی

تعاریف توسعه

- ۱- کاهش تضاد / انواع تضادها... نه فقط تضاد درآمدی.
 - ۲- تبدیل قوه به فعل
 - ۳- گسترش نظم: ترقی همان توسعه نظم است
 - ۴- افزایش قدرت انتخاب
 - ۵- تنوع نیازها: آنان که غنی ترند...
 - ۶- توسعه بمتابه آزادی: امارت یاسن
- همبستگی تعریف اول با عدالت و...

پیامدهای الگوهای کلاسیک توسعه

- غایت گرایی در الگوهای توسعه
- توسعه سرمایه داری: مقطعی و دوره ای و محلی:
 - پیامدها: استعمار و استثمار - نژادپرستی - مصرف گرایی افراطی / ولخرجی متظاهرانه - conspicuous consumption-
و تخریب محیط زیست: فقط در استرالیا از ۱۷۸۸ تا ۱۹۹۰
 - بیش از دو سوم پوشش درختی بکر. ۷۵ درصد جنگلهای بارانی و ۱۶ گونه حیوانی پستاندار از بین رفته و صدها برابر در معرض تهدید اند.
 - دیوید سوزوکی: ۸۰٪ در ۲۰۰ سال با میزان مصرف کنونی
 - ارزشها: فرد / انسان گرایی - عقل گرایی - مالکیت خصوصی - رقابت - بازار - آزادی -
بیشترین خیر / نیکبختی برای بیشترین تعداد
 - توسعه سوسیالیستی: تاریخی - جهانی - غایت گرا: جامعه بدون بهره کشی و استثمار - یوتوپیای جامعه ازاد انسانهای ازاد.
 - مارکس پیامبر، نه تنها بخاطر پیشگویی بلکه بخاطر طرح ناکجاآباد
 - پیامدها: استبداد - جامعه بسته - رشد تک بعدی / آماری - فروپاشی از درون
 - ارزشها: حزب - مالکیت دولتی - جمع گرایی - عدالت اجتماعی

ادامه

- توسعه دین محور
 - پیامدهای مورد انتظار: پیشرفت در عرصه های تفکر - علم - زندگی - معنویت.....
 - ارزشها: وحی گرایی - کرامت و ازادگی انسان - تامین معاش - عدالت خواهی - اخلاق گرایی
- پیشرفت در الگوی اسلامی ایرانی ارزش محور است و این تفاوت اصلی آن با دیگر مکتبهای توسعه است.
- شاید سنتزی از دو الگوی چپ و راست؟ شهید مطهری (فرد و جمع، عدالت و مالکیت)

انسان و عدالت

آزادی/عدالت به مثابه توسعه: کاهش فاصله تا کجا؟

" در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، عدالت پرهیز از تبعیض است و پیشرفت مبتنی بر عدالت زمینه ساز دستیابی به حیات طیبه تلقی میشود "

" در اسلام چنانچه شاخص عدالت وجود نداشته باشد، حقانیت و مشروعیت حکومت زیر سؤال است. عدالت معیار حق و باطل حکومت است ". ۱۴۶

" اگر پیشرفت همراه با عدالت نباشد هیچ گاه پیشرفت مورد نظر اسلام محقق نمیشود "

" در اسلام علاوه بر فرصت های برابر رشد اقتصادی مسایلی مانند خمس زکات وقف اطعام ایتمام و ... وجود دارد و این موجب میشود که نسبت پیشرفت و عدالت در الگوی توسعه اسلامی ایرانی با توسعه و عدالت در لیبرالیسم متفاوت باشد.

عدالت چیست؟

- عدالت ارسطویی و اسلامی (نیاز و شایستگی، توزیعی و مبادله ای)
- عدالت راولزی: عدالت مبتنی بر حق مساوی برای همه، ازادیهای اساسی مانند آزادی سیاسی، بیان و...
- - و توجیه نابرابری های اجتماعی به شرطی که برای مصالح همگان سازمان یافته باشند (مانند حقوق رم در رابطه با شایستگی و عدالت)
- - آزادی متضمن برابری و عدالت نیز هست و عدالت از درون آزادی سر بر میاورد.
- **لی ون لیانگ / آزادی / کرونا / ارتباط حقوق بشر در چین با ...** ژیتک
- عدالت امارتیا سن / هایک و بازارهای خودجوش و (تعارض آزادی با سازمانی کردن جامعه و) ...
- ضرورت عدالت بمتابه توسعه (مخصوصا در عرصه سلامت و دیگر کالاهای عمومی)
- پیامدهای بی عدالتی

• A Manifesto for Social Progress: Ideas for a Better Society

و

- The Inner Level: How More Equal Societies Reduces Stress, Restore Sanity and Improve **Everybody's** Well-Being

ادامه

• پیامهای اصلی:

• مانیفست کمونیست:

- ... the history of all hitherto existing society is the history of class struggles .

و

- A Manifesto for social progress
- The main message of this manifesto of social progress is that justice can certainly be cultivated and social progress can be substantially enforced through combining a constructive vision with well-thought-out changes in institution and conventions.

ادامه

هم دیدگاه امارت‌یاسن، هم ویلکینسون، دیدگاهی انتقادی به سرمایه داری به شکل کنونی آن است:

- اقتصاد بازار لازم است اما ناکافی است برای یک جامعه انسانی که شان انسان و انصاف و عدالت را تضمین کند و همچنین ثبات و استحکام را
- سرمایه داری معاصر فزادتر از اقتصاد بازار و استفاده از آن می‌رود
- آدام اسمیت (استاد اخلاق بود) اقتصاد بازار را مورد احتیاج میدانست اما در شرایط نرمال، و همچنین برای سازماندهی نهادهایی که فعالیت‌های ضد تولید بازار (ولخرجی و اسراف‌گری) را مانع شود و به دولت فرصت دهد که کارهایی را انجام دهد فقط دولت میتواند به بهترین شکل انجام دهد.
- اگر یک چنین توازنی در قرن هیجده، در سپیده دم سرمایه داری مدرن، لازم بود، در دنیای پیشرفته بسیار ناعادلانه‌ای که ما در آن زندگی میکنیم قطعاً بسیار بسیار حیاتی است.

عدالت و رقابت؟

شواهدی از کارهای ویلکینسون و ژیتزک

- تضاد فزاینده بین کامیابیهای مادی جوامع توسعه یافته و ناکامیهای اجتماعی آنها اساساً با نابرابریهای گسترده تبیین میشوند.
- بازار سیستمی حیاتی است اما نیازمند تجدید ساختار جهت و مسیر توسعه هستیم. ۴۰٪ کودکان امریکایی در خط فقر یا نزدیک به آن نشان میدهد که یک جای کار باید بلندگد.
- اقتصاد به خاطر خدمت به انسانیت نیست ما برای اقتصاد وجود داریم. و این یعنی از خود بیگانگی و خارج شدن از ریل.
- افزایش فشار خون همبسته با سالمندی / طبیعی در توسعه یافته ها اما در جوامع قبیله ای بدون نابرابری منزلتی و سلسله مراتبی چنین پدیده ای وجود ندارد.
- افسردگی مرتبط با نابرابری (برآمده از داده های ۸۰۰۰۰ نفر در ۹۳ کشور و از یک پژوهش دیگر در ۴۵ ایالت امریکا).

- ۵- این کتاب درباره شیوه هایی بحث می کند که به واسطه آن ها نابرابری-شکاف های درآمدی وسیع بین ثروتمندان و تنگدستان- به همه ما آسیب می رساند. تقریبا " هر روز گزارش های تازه ای از افزایش بیماریهای روانی، تیراندازیها در مدارس، افسردگی و خودزنی **Self-harm** را شاهد هستیم. رشد اقتصادی در حمایت و حفاظت مردم از انباشت بارهای استرس، اضطراب و بیماریهای روانی در جوامع ما ناکام مانده است. ما نشان می دهیم که تضاد فزاینده بین کامیابیهای مادی جوامع توسعه یافته و ناکامی های اجتماعی آنها اساسا " با نابرابریهای گسترده تبیین می شوند.

- در هر حال، بررسی آمار و ارقام جمع آوری شده توسط سازمان جهانی بهداشت (WHO) برای ارائه مبنایی جهت مقایسه های بین المللی نشان می دهد که کشورهای ثروتمندتر به گونه بسیار جدی تری میزان بیماری های روانی بیشتری را در مقایسه با کشورهای فقیر دارند. مطالعات سازمان جهانی بهداشت که در سالهای آغازین این قرن عملیاتی شدند به این نتیجه دست یافتند که شیوع هرگونه اختلال روان در طول عمر، ۵۵ درصد در ایالات متحده، ۴۹ درصد در نیوزیلند، ۳۳ درصد در آلمان، ۴۳ درصد در هلند، اما ۲۰ درصد در نیجریه و ۱۸ درصد در چین بود.

- ما به این نتیجه دست یافتیم که میزان بیماریهای روان و مرگ و میر نوزادان دو تا سه برابر در کشورهای نابرابرتر بیشتر است. میزان های فرزند آوری نوجوانان، درصد جمعیت زندانی و مطابق بعضی تحلیل ها، میزان های قتل و آدمکشی در کشورهای نابرابرتر تا ده برابر بالاتر بودند.

رویکرد جدید

• وظیفه ما ارتقاء بهروزی و اسایش بدون رشد است.

- تیم جکسن استاد اقتصاد بوم شناختی دانشگاه سورری
- ژیزک هم دیدگاهی مشابه عرضه میکند در رابطه با کرونا

• - " باید بیاموزیم در خارج از مختصات بازار سهام و سود فکر کنیم "

• این یعنی پایان نقش افزایش تولید ناخالص داخلی در رفاه جامعه. یعنی توجه به قانون بازده نزولی. یعنی آغاز توسعه اجتماعی با توجه به توزیع و تخصیص دقیق و عادلانه. البته با در نظر گرفتن سطح توسعه جامعه.

• یک شاخص دیگر برای بهروزی: دموکراتیزه کردن محیط کار

• ضرورت احساس با ارزش بودن و نقش مشارکتی داشتن در محیط کار

• [کار/حقیقت شما را آزاد می‌سازد]، حضرت مسیح/ آشوویتس و استفاده متضاد از یک شعار و وارونه سازی ارزشها

پیامدهای نابرابری

- نابرابری طرز تفکر افراد در باره دیگران را تغییر میدهد.
- نابرابری گرایشهای افراطی و تند رویها را تقویت میکند.
- Alcoholic/ workaholic/sexaholic/shopaholic
- Narcissistic views/attitudes
- Conspicuous consumption

- «سه فرد آگاه» انتخاب تخت و بیمار در بریتانیا
- قربانی کردن ضعیف‌ترین و پیرترین‌ها (نوعی داروینیسیم و ...)
- آیا چنین اصول و رویه‌هایی نشان نمی‌دهد که ما آماده هستیم وحشیانه‌ترین منطق بقای اصلح را تصویب کنیم؟ بنابراین دوباره به انتخابی که در مقابل ماست باز می‌گردیم: بربریسیم یا نوعی کمونیسیم بازاندیشی شده؟ ژیزک

ایران را دوست بداریم

